

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:2033

av **Anette Åkesson och Niklas Wykman (båda M)**

Införande av nationell plattform inspirerad av X-Road i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av att Sverige inför en nationell plattform, inspirerad av estniska X-Road, för snabbare och säkrare utveckling av e-tjänster till gagn för invånare, företag och offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige är idag ett uppkopplat samhälle och den tekniska utvecklingen går snabbt. Allt mer börjar fördelarna med digitalisering och automatisering få genomslag inom offentlig sektor, det privata näringslivet och hos privatpersoner men vad gäller offentlig sektor har vi tappat farten. Myndigheter utvecklar sina egna lösningar liksom kommuner och landsting, och dataöverföringen fungerar bristfälligt så att information måste hämtas in upprepat från olika håll. Vi arbetar inte effektivt.

EU-kommissionen tar årligen fram Digital Economy and Society Index, DESI, som sammanfattar relevanta indikatorer gällande Europas digitala prestanda och följer utvecklingen av medlemsstaternas digitala konkurrenskraft. Sverige ligger generellt bra till. Vi hamnar totalt på en tredje plats inom EU och toppar t o m tre områden: 4G-täckning, fasta bredbandspriser och användandet av internet för musik, video och spel. Däremot ser det inte lika bra ut när det gäller offentlig sektor. Där har Sverige de senaste åren tappat fart jämfört med övriga EU-länder – även om vi ofta ligger på en högre nivå. Ett land som däremot sticker ut just gällande digitalisering inom offentlig sektor är Estland. Esterna slår oss rejält på samtliga indikatorer i DESI, men även i andra rankningar.

En av huvudanledningarna är Estlands plattform X-Road som möjliggör ett säkert utbyte av information mellan myndigheter och företag. Andra bidragande faktorer är det nationella id-kortet samt att den enskilda individen äger sin information och hela tiden kan logga in för att se vem som kommit åt vad.

X-Road startades i slutet av 90-talet och har varit i drift sedan 2001. Syftet är att vara en säker och standardiserad miljö för krypterad dataöverföring mellan olika informationssystem och databaser. Därigenom kan ett decentraliserat system fungera, man samlar bara in data en gång och sedan garanteras en säker åtkomst för den/de som behöver tillgång till den. I augusti månad 2017 gjordes ca 42 miljoner säkra dataöverföringar via X-Road.

X-Road utgör ryggraden till att Estland ligger i topp och har beskrivits som ett unikt ekosystem. X-Road har möjliggjort för Estland att bygga en statlig portalsida som utgör en "one-stop-shop" för alla olika e-tjänster som tillhandahålls av myndigheter – från sjukvård till välfärd, utbildning och befolkningsregister. 99 % av de offentliga tjänsterna finns tillgängliga via X-Road, men även privata tjänster. Det bygger på samarbete mellan offentlig sektor och näringsliv och innebär att invånare, företag och tjänstemän har tillträde via respektive portal.

Finland har beslutat att börja använda X-Road för snabbare utveckling av e-tjänster. Det kommer innebära att tjänsterna fungerar nationellt i Finland – men det kommer även möjliggöra överföring av data mellan myndigheter och företag i de båda länderna. Estland och Finland är de första två länder i Europa som utvecklar en gemensam datautbytesplattform baserad på X-Road.

Fler länder har visat intresse, även Sverige. Vi har egentligen goda förutsättningar: unika person- respektive organisationsnummer, befintliga datoriserade system, digital signatur genom mobilt bank-id och, inte minst, teknikintresserade invånare. Men juridiska hinder kvarstår, t ex gällande ägandeskapet av data. Den kommunala självstyrelsen kanske bidrar till att arbetet tar längre tid, å andra sidan torde även kommuner och landsting välkomna denna lösning som ju bygger på att deras befintliga system bibehålls. Alla borde vara vinnare på att även Sverige tillämpar ett system likt X-Road: invånarna, företagen och offentlig sektor. Vi föreslår därför att regeringen utreder förutsättningarna för och konsekvenserna av att även Sverige tillämpar en nationell plattform, inspirerad av X-Road.

Effektivitet i företagande och offentlig sektor ska förenas med säkrad personlig integritet och hög informationssäkerhet. Att individen själv äger sin data, att användandet av datan är transparent för den som berörs och att de tekniska lösningarna är tillförlitliga är centralt.

När denna motion skrivs är 904 företag anslutna till X-Road bara i Estland, liksom 666 offentliga institutioner. 52 000 organisationer är indirekt anslutna och 1 471 tjänster erbjuds via plattformen. Som en följd uppskattar man att X-Road har sparat 820 år i arbetstid.

Anette Åkesson (M)

Niklas Wykman (M)